

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Анелия Йорданова Мингова,
член на научното жури в конкурса за заемане на академичната длъжност
професор по граждански процес (З.б право) в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски”,
обявен в ДВ, бр. 80 от 14.10.2011 г.

Уважаеми членове на научното жури,

I. В настоящия конкурс за професор по граждански процес участва един кандидат – доц. д-р **Валентина Методиева Попова**. За това си участие тя е представила следните публикации: монографията „Актуални проблеми на европейския граждански процес и част VII на ГПК”, 2011; посочените в списъка на публикациите части от труда „Българско гражданско процесуално право” С, 2011 г. (IX прер. и доп. изд., Първо по действащия ГПК), (авторски колектив Сталев, Ж., Мингова, А., Стамболиев, О., Попова, В., Иванова, Р.), една студия и 19 статии, една от които в чуждо правно издание.

Списъкът на публикациите, справките за научните приноси и цитиранията са коректно изготвени от авторката.

II. 1. Актуални проблеми на европейския граждански процес и част VII на ГПК

1.1. Този труд е първото монографично изследване в българската процесуална литература, посветено специално на тази актуална тема. Анализирани са и практиката на СЕС и на българските съдилища. В него има задълбочен анализ и редица теоретични заключения, които представляват достижения и принос в процесуалната наука, по-значимите от които, по мое мнение, са следните:

- Важен за българската процесуална теория е категорично обосноваването извод, че европейският граждански процес е вид международен граждански процес по дела с международен елемент вътре в рамките на ЕС, както и че членството на Република България в ЕС не превръща тези дела във вид вътрешни дела. Изяснена е и съществената разлика между делата с международен елемент вътре в ЕС, наричани още трансгранични дела, и международните граждански дела, един от елементите на които е свързан с държава нечленка на ЕС.
- Принос за българската процесуална теория и практика има надлежното изясняване на конкретните понятия, които имат автономно значение в изследваните от авторката регламенти. От особена важност е обосноваването корективно тълкуване на редица термини, погрешно употребени в регламентите на български език.
- Заслуга на авторката е задълбоченият анализ на сочената като ненужна в някои литературни източници част VII на новия ГПК. Очертани са: а) нормите на регламентите, които препращат към националното право на държава-членка; б) текстовете от част VII на ГПК, повтарящи норми в регламентите, и поради това излишни, както и противоречащите на съответния регламент.

1.2. Направено е цялостно изследване на Регл. 44/2001, в т.ч. и във вр. с чл.621 и чл.623 ГПК (гл.II).

- Принос има в детайлния анализ на чл.31 Регл.44/2001 във връзка с обезпечителните мерки (гл.II,т.XI), както и на проблема за приложението му, когато за исковия процес има уговорен арбитраж.
- Научен принос е изследването на механизмите за намаляване на едновременното провеждане на производства в различни държави членки и постановяване на противоречащи си съдебни решения във вр. с приложното поле на чл.27 и чл.28, ал.1 и 2 Регл.44/2001 при едновременна висящност на две и повече дела пред съдилищата на две или повече държави членки, като е изследвана и практиката на СЕС (гл.II,т.XII): а) Категорично е обоснован изводът, че отводът за висящ процес по чл.27 от регламента е антиципиран отвод за сила на пресъдено нещо /СПН/, което изисква обективен и субективен идентитет на делата и автономното значение на тези идентитети; б) Изведен е изводът, че спирането по чл.28,ал.1 Регл.44/2001 има за цел зачитането на СПН, както и на конститутивното действие/КД/ на съдебното решение /СР/ по първото дело, от съда по второто дело (гл.II,т.XII,б.А). Затова връзката между предметите на двете дела трябва да е на преюдициалност при спазване на изискването за идентичност на страните. Заслужава внимание обосноваването на необходимостта от спиране не на второто, а на обусловеното дело; в) Изследван е и чл.28, ал.2 от Регламента, който отчита висящността на две дела пред съдилищата на две различни държави членки по свързани помежду си искове, каквато хипотеза не е позната на националното ни право (гл.II,т.XII,б.Б). г) Направена е съпоставка между приложното поле на чл.28, ал.1 и ал.2 и чл.27 и е изведен изводът, че се касае за специални норми със свое специално приложно поле.
- Важен теоретичен принос е изясняването на понятието за признаване на СР в широкия смисъл на думата - на всички негови последици - и признаването в тесния смисъл на думата – само на СПН и КД (гл.II,т.XIII,б.А,Б) или само на изпълнителната сила /ИС/, наричано допускане на принудителното изпълнение (гл.II,т.XIII,б.А и т.XIV).
- Заслужава подкрепа анализът на чл.621,ал.1 ГПК във вр. с чл. 33, ал.1 от Регламента. Важно е изясняването на чл.37,ал.1 Регл.44/2001 и категорично обосноваването извод, че този текст не отменя необходимостта за да бъдат признати, съотв. зачетени, правните последици на СР, постановено в една държава членка, те да са настъпили в държавата членка, където СР е постановено (гл.II,т.XIII). Принос има в: а) съпоставката между прякото признаване по чл.621 ГПК от орган извън съдебната система и специалния вид пряко съдебно признаване, предвидено в чл.622,ал.4 ГПК и чл.33,ал.3 Регл.44/2001, наричано още инцидентно признаване пред съда (гл.II,т.XIII,б.Б,В,Г); б) спецификата и характера на съкратена процедура по екзекватура по чл.623 и проблема за правния интерес от нейното провеждане за признаването на СР (гл.II,т.XIII,б.В).
- Заслужава внимание изследването на процедурата за допускане на принудителното изпълнение и на установената в чл.623, ал.1 ГПК компетентност, особено във вр. с чл.39,ал.2, чл.59 и чл.60 от Регламента и с оглед критерия

„местоизпълнение“ във вр. с чл.427 ГПК; Следва да бъдат споделени: а) сравнителният анализ на разпоредбите и практиката на българските съдилища относно режима на обжалване на разпореждането за допускане на принудителното изпълнение (гл.II,т.XIV,9); б) критичният преглед на препращането в чл.623,ал.6 ГПК към режима на обжалване на решенията и тезата, че обжалването на разпорежданията и определенията по ГПК отговаря на изискванията на чл.43,ал.3 Регл.44/2001 за състезателност; в) критиката на чл.405,ал.4 ГПК във вр. с чл.47,ал.3 Регл.44/2001.

1.3. Направено е цялостно изследване на Регл. 2201/2003 и във вр. с чл.621 и чл.623 ГПК (гл.III).

- Важно за теорията и практиката във вр. с неправомерното отвеждане и задържане на деца (гл.III,т.I,б.Б,т.3) е изследването на съотношението между чл.13 от Хагската конвенция от 1980 г. и чл.11,ал.6,7 и 8 от Регл. 2201/2003, както и възможното съдържание на СР по чл.11,ал.8 Регл. 2201/2003 (гл.III,т.IV,б.Д, Е, Ж).
- Приносни моменти има: а) в анализа на режима на признаване на СР (гл.III,т.VII); б) в изводите, че признаването на СПН и КД на СР, постановено в една държава членка, става пряко, без екзекватура (чл.21,ал.1) (гл.III,т.VII,б.А), съобразно обективните и субективни предели и съдържанието, които в държавата по произход се придават на съответната последица (СПН,КД), в т.ч. и когато КД не е предвидено в законодателството на държавата по признаването му.
- Изследвани са двата режима на допускане на принудителното изпълнение на решенията за родителската отговорност (гл.III,т.IX): а) общият режим - чрез предварителна съкратена процедура за екзекватура, подобна на тази по Регл. 44/2001 (гл.III,т.IX,б.А); б) специалният режим по чл.40,ал.1,б.А и Б” Регл. 2201/2003, който е факултативен и при който не е необходима екзекватура (гл.III,т.IX,б.В); в) възможността по чл.41,ал.1 Регл.2201/2003, когато националното право на държавата по произход не предвижда, че СР за лични отношения с детето подлежи на принудително изпълнение преди да е станало необжалваемо, съдът по произход да го обяви за подлежащо на принудително изпълнение (чл.41,ал.1,изр.II Регл. 2201/2003).

1.4. Направено е цялостно изследване на Регл. 805/2004 за въвеждане на европейско изпълнително основание (ЕИО).

- Заслужава внимание изясняването на: а) предвидените в този регламент изпълнителни основания /ИО/, издадени по вътрешното право на съответната държава членка, за които е нужно да имат ИС, без да е задължително да са станали необжалваеми (гл.IV,т.II); б) автономното понятие за безспорни вземания, съобразно критериите по чл. 3 от регламента (гл.IV,т.II); в) понятието „публичен документ“ по смисъла на чл.4, ал.1 от регламента (гл.IV,т.III, 3).
- Принос е анализът на характера на установените в чл.13,14 и 15 от този регламент минимални стандарти, на които трябва да отговарят връчването и призоваването, съпоставени с нормите на ГПК за връчването на съобщенията и призоваванията (гл.IV,т.V).
- Заслужава да бъдат споделени изводите относно: а) факултативността на използването на механизма на ЕИО и съотношението с възможностите, които

кредиторът има по Регл.44/2001 г. и Регл.1896/2006 (гл.IV,т.I); б) съотношението на приложното поле на Регл.805/2004 с Регл.4/2009.

- Може да бъде споделена критиката, че в чл.619,ал.1 ГПК законодателят механично се е съобразил с чл.4,ал.3 от Регл.805/2004, като е предвидил възможност за издаването на ЕИО от български съд въз основа на публичен (автентичен) документ, тъй като българското право изостави извънсъдебните ИО.
- Принос има изводът, че производството за издаване на удостоверение за ЕИО не се превръща в охранително, въпреки че в тази фаза то се развива като едностранно и длъжникът не се конституира (гл.IV,т.IV,б.В).
- Важен е анализът на установеното в чл.20,ал.2 от Регламента правило и обосноваването изводи, че: а) то не превръща ЕИО в пряко ИО по чл.426,ал.1 ГПК (гл.IV,т.VI,б.Б); б) чл.624 ГПК съответства на чл.20,ал.2, тъй като третира ЕИО по същия начин, както и решенията на българските съдилища; в) уредбата на обжалването на разпореждането за издаване на ИЛ не съответства на императивното правило на чл.20,ал.2 (гл.IV,т.VI,б.Е).

1.5. Направено е изследване на Регл.1896/2006 за създаване на процедура за Европейска заповед за плащане (ЕЗП) във връзка с чл.625, 626 и 627 ГПК (гл.V).

- Заслужава да бъде споделен изводът, че процедурата за създаване на ЕЗП е автономна за създаване на съдебно ИО по дела с трансграничен елемент по чл.3 за безспорни парични вземания, произтичащи от договорно основание, независимо от размера им, а за произтичащите от извъндоговорно основание вземания процедурата е приложима при условията на чл.2,ал.2,б. „г” (гл.V,т.I, III).
- Научен принос има анализът на съотношението между критериите по чл.3,ал.1 за определянето на трансграничния елемент и изискването за компетентност на сезирания съд съгл. чл.6,ал.1(гл.V,т.IV, б.Б). Заслужават внимание: а) критиката на чл.625,ал.1 ГПК относно общата компетентност на българския съд за процедурата по издаване на ЕЗП по постоянния адрес на длъжника, когато той е ФЛ; б) обосноваването извод, че поради прякото действие на Регламента, при определяне компетентността на българския съд трябва да се приложат правилата на Регл.44/2001 във вр. с препращането по чл.6,ал.1 Регл.1896/2006, както и императивната норма на чл.6,ал.2 Регл.1896/2006; в) предложението de lege ferenda чл.625 ГПК да бъде съобразен с препращащата норма на чл.6,ал.1 и ал.2 от Регл.1896/2006.
- Приносни моменти има изясняването на характера на процедурата за разглеждане на молбата за издаване на ЕЗП и обхватът на проверката, която съдът извършва в закритото съд.заседание(гл.V,т.V).
- Важно е изследването на спорния въпрос за необходимостта от издаване на ИЛ въз основа на ЕЗП във вр. с чл.627 ГПК(гл.V,т.XIII). Обоснован е категоричният извод, че чл.627 ГПК е в съответствие с чл.12,ал.1, б. „б”; чл.16,ал.2;чл.19,чл.21,ал.1 Регл.1896/2006. Заслужават подкрепа анализът и изводите относно процедурата за обжалване на разпореждането за издаване на ИЛ въз основа на ЕЗП, в сравнение с обжалването на разпореждането за издаване на ИЛ въз основа на българско ИО (гл.V,т.XIII,б.Б).

1.6. Изследван е Регл. 861/2007 г. за създаване на европейска процедура за искове с малък материален интерес и във вр. с чл.624 ГПК(гл.VI)

- За първи път у нас е направен задълбочен анализ на проблемите за приложимостта на процедурата за въззивно обжалване по ГПК по отношение на първоинстанционно СР, постановено от български съд (гл.VI, т.V,б.А).
- За първи път са анализирани въпросите за допустимостта и приложимостта на отмяната на влязло в сила решение по чл.303 ГПК по отношение на СР, във връзка с установените в чл.18 от този регламент основания за преразглеждане и във връзка с препращащата норма на чл.19(гл.VI,т.V,б.Б).
- Научен принос е изводът, че при липсата на изричен текст в Регламента и в чл.624 ГПК, компетентен да разгледа основанията за отказ за принудително изпълнение по чл.22 от Регламента и да постанови отказ, е само въззивният съд (гл.VI,т.X).
- Заслужава подкрепа изводът, че незабавната изпълняемост на първоинстанционното СР, предвидена в чл.15, важи за всички първоинстанционни решения, както когато са постановени в друга държава членка, така и когато са постановени от българските съдилища (гл.VI,т.VI).
- Заслуга има изводът, че чл.624 ГПК относно необходимостта за издаване на ИЛ въз основа на СР, постановено по реда на този регламент, не е в противоречие с него, тъй като в чл.20,ал.1 изрично е предвидено, че СР, постановени по предвидения там ред, подлежат на принудително изпълнение по същия начин, както и решенията на националните съдилища (гл.VI,т.VIII).

1.7. Направено е цялостно изследване на Регл.4/2009г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на СР и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка във вр. с чл.627б и 627в ГПК(гл.VII).

- Научен принос има изследването на съотношението на този Регламент с Хагската Конвенция за международно събиране на издръжка за деца и за други членове на семейството от 2007 г. и Хагският протокол от 2007 г. (гл.VII,т.I,б.В).
- Значим е анализът на: а) третирането на наличието на висящи процеси по дела за издръжка в чл.12 и съпоставката му с чл.27 Регл.44/2001 във вр. с отвода за висящ процес (гл.VII,т.III,б.А); б) предвидените в чл. 13 правомощия на съда при наличие на висящи дела по свързани искове и съотношението с чл.28 Регл.44/2001 (гл.VII,т.III, б.Б).
- Приноси моменти има в анализа на общите правила за допускане принудително изпълнение на предвидените ИО за издръжка, независимо дали са постановени в държава членка, обвързана от Хагския протокол или в такава, която не е обвързана от него (гл.VII,т.IV): а) необходимостта актът да е ИО и да има ИС в държавата по произход, без да е задължително да е станал необжалваем (гл.VII,т.IV,б. А,т.1); б) установената в чл.39 възможност съдът по произход да постанови предварително принудително изпълнение на СР и когато то не подлежи на такова в държавата по произход; в) установената възможност за допускане на принудително изпълнение във всяка държава членка на СР за издръжка по чл.1,ал.1, постановено в държава нечленка (чл.1,ал.1,изр.2-ро), чието

принудително изпълнение е допуснато в една държава членка; г) третирането на съдебната спогодба от гледна точка на принудителното изпълнение по същия начин като публичните (автентичните) документи (несъд. ИО) (гл.VII,т.IV,б.А,т.2); д) установената в чл. 45 привилегия на вземането за издръжка пред разносните по делото (гл.VII,т.IV,б.Д).

- От изключителна важност е внимателното разграничение на различния ред за допускане на принудителното изпълнение в зависимост от това дали СР, с което ответникът е осъден за издръжка, е постановено в държава, обвързана от Хагския протокол от 2007 г., или необвързана от него (гл.VII,т.V).

- Заслужава да бъде споделен изводът, че премахването на екзекватурата за допускане на принудителното изпълнение на СР, постановени в държава членка, обвързана от Хагския протокол от 2007 г., не ги прави пряко ИО за българския изпълнителен процес (гл.VII,т.V,б.А,Б). Принос има в: а) анализа на спецификата в производството за издаване на ИЛ въз основа на СР за издръжка, постановени в държава членка, обвързана от Хагския протокол, по чл.627б ГПК (гл.VII,т.V,б.Б); б) изясняването на понятието „местоизпълнение“ по см. на чл.627б ГПК; в) извода, че с чл.627б (в т.ч. и за обжалване разпореждането за издаване на ИЛ) се отговоря на изискването СР, постановено в друга държава- членка и подлежащо на изпълнение в държавата по произход, да подлежи на принудително изпълнение у нас при същите условия, важащи за принуд. изпълнение и на СР, постановено от български съд.

- Приноси моменти има в изясняването на режима на признаването и допускането на принудителното изпълнение на СР за издръжка по чл.1,ал.1, постановени в държава-членка, необвързана от Хагския протокол от 2007 (гл.VII,т.VI,б.А,1,2). Заслужава вниманието на практиката и на българския законодател анализът на недобрата съгласуваност на чл.627в ГПК с чл.27,ал.2 (гл.VII,т.VI,б.В). Принос е изследването на правилата на чл.627в ГПК във връзка с обжалването и проблемите с третирането на разпореждането като решение. Заслужава вниманието на законодателя обосноващата критика на установеното от него правило, че не се допуска предварително изпълнение на разпореждането, уважаващо молбата (чл.627в,ал.3 ГПК,чл.405,ал.4 ГПК), и несъответствието на това правило с нормите на Регламента (гл.VII,т.VI,б.Е). Трябва да бъде споделено виждането, че по арг. на чл.36,ал.3 във вр. с 32,ал.5 следва, че в срока за касационното обжалване по чл.33 може да се извърши принудително изпълнение.

1.8. В изследването на производството по преюдициалните запитвания до СЕС във вр. с част VII на ГПК приносът на авторката е най-вече в следното(гл.VIII):

- Направено е внимателно изследване на нормите в гл.59 на ГПК в част VII ГПК, нуждата от чието съществуване остро се критикува в практиката, и е обоснована възможността за тяхното прилагане, като са анализирани и във връзка с нормите на ДФЕС (ДЕО); Статута на СЕС; Процедурния правилник на СЕС; Информационна записка относно исканията на националните съдилища за преюдициални заключения.

- Отчитайки тълкувателния, а не правораздавателен характер на решението на СЕС (гл.VIII,т.III.V), авторката умело обосновава тезата си, че поради задължителността за националната юрисдикция на тълкуването, което СЕС дава, решението на СЕС, макар и косвено, оказва влияние върху правораздавателната дейност на националната юрисдикция по висящото пред нея дело, но само относно тълкуването на съответната норма на правото на ЕС.

2. Българско гражданско процесуално право, С.,2011,IX изд., първо по новия ГПК (авторски колектив Сталев, Ж., Мингова, А., Стамболиев, О., Попова, В., Иванова, Р.) (частите, посочени в №2 от списъка на представените публикации).

В това първо издание на труда по новия ГПК доц. В. Попова е направила задълбочено научно изследване на материята в тази част съобразно новата правна уредба. С уважение към тезите на проф. Ж. Сталев, тя ги е отразила коректно, като същевременно умело е обосновала и собствените си становища. По-важните нейни приноси в този труд, по мое мнение, са следните:

2.1. В гл.XIV „Правните последици на решението”

- За първи път се застъпва тезата, че мотивите нямат доказателствена сила, за разлика от традиционно разбиране в българската процесуална наука (§ 70,т.V).
- Научен принос има в задълбочено анализираната съществена разлика между постановките в новия и тези в стария ГПК по отношение на момента на установяване на спорното право със СПН (§ 71,т.V).

2.2. В гл.XV „Отклонения във връзка със страните”

- За първи път се обосновава приложението на чл.26,ал.4 ГПК за задължителното конституиране на държавата като страна-носител на материалното право при процесуална субституция при исковете за собственост, предявени от и срещу държавните учреждения, на които тя е отстъпила правото на управление (§ 78).

- Научен принос имат анализът на ограничението по чл.219,ал.2 ГПК и изводът, че то важи в пълна мяра за трето лице в държава нечленка на ЕС, но не важи за такова, което няма постоянен адрес в РБ, но има местоживееене по смисъла на чл.59 и чл.60 от Регл.44/2001 в държава членка във вр. с прякото приложение на чл.3,т.1 и чл.6,ал.1 Регл.44/2001.

2.3. В §122 „Брачен процес”

- Принос има в анализа на предизвикващата спорове противоречива уредба относно фамилното име при развод в СК и ГПК (т.I,3) и становището за приложимостта на чл.53 СК пред чл.326 от ГПК. Заслужава да бъдат споделена тезата, че с правилото на чл.322,ал.1 ГПК предвидената в чл.133,147 и 266 ГПК преклузия е изместена към приключването на съдебното дирене във въззивната инстанция (т.VII,3).

2.4. В част IV” Изпълнителен процес”

Заслуга на авторката е цялостното и задълбочено научно изследване на изпълнителния процес и практиката на принудителното изпълнение по новия ГПК. Анализирани са коректно новите законодателни концепции. Критиката е свързана с обосновани предложения de lege ferenda.

2.4.1. Обсег на изпълнителния процес (глава XXXIII)

- Научен принос с голямо практическо значение има анализът на предметния обсег на гражданския изпълнителен процес във вр. с редакцията на чл.458 ГПК (§ 146 т.III.). Особено значение има изследването на РКС № 2 от 2000 г. (ДВ,бр.29/2000 г.) и обосноваването на приложението му към настоящето законодателно решение в чл. 458. Принос в науката с важно значение за законодателния процес има категорично изведеният извод, че на осн. чл.14,ал.6 ЗКС решението на КС, с което определен законов текст се обявява за противоконституционен, е задължително и за Народното събрание и е недопустимо след това същият текст да бъде възпроизведен в друг закон (§ 146.т.III.).

2.4.2. „Заповедно производство” (гл. XXXIII)

- Това е най-задълбоченото и цялостно научно изследване на заповедното производство по новия ГПК. Принос е изследването на спецификата на българското заповедно производство (§ 148,т.I), както и изводът, че в хипотезата на чл.416 ГПК, носителят на ИС е заповедта за изпълнение, а на СПН е влязлото в сила решение по положителния установителен иск по чл.422 ГПК във вр. с чл.415 ГПК (§ 148,т.VIII).
- За първи път се прави подробно изследване на приложното поле на: а) чл.417,т.1 ГПК (§148,т.X.1) с анализ на всички актове, които попадат в приложното му поле; б) чл.417, т.2 ГПК (§ 148,т.X.2) с анализ на всички хипотези, предвидени в други закони и изводите за необходимото съдържание на документите по чл.417,т.2 ГПК (§ 148, т.X. 2); в) обхвата на проверката по чл.417,т.3 ГПК (§ 148т.X.3); противоречието между чл.417,т.4 ГПК и чл.35,ал.1 ЗОЗ (ДВ, бр. 101/2010 г. ;§ 148,т.X.4), както и изводът, че в чл.35 ЗОЗ сега е установено пряко ИО за използването на изпълнителния способ по чл.521 ГПК, при което чл.417,т.4 ГПК в тази му част следва да се счита отменен.
- Ценен за практиката е изводът за приложимостта на заповедното производство в хипотезата на чл.417,т.6 ГПК пряко и по отношение на третото лице, учредило залог или ипотека върху своя вещ за чужд дълг, както и необходимото съдържание на заповедта за изпълнение в този случай (§ 148,т.X. 6).
- Научен принос има тезата, че в хипотезата на чл.420, ал.1 ГПК във вр. с чл.180 и чл.181 ЗЗД, както и във чл.417,т.9 във вр. с чл.414 ГПК, законодателят е създал императивно определени основания за спиране на изп. дело, при наличието на които заповедният съд е длъжен да издаде определение, с което да постанови спиране на делото, а не само да го констатира (§ 148,т.XVI.3).
- Споделям извода, че определението по чл.420 ГПК подлежи на касационно обжалване при наличие на предпоставките по чл.280,ал.1 ГПК (§ 148,т.XVII.)
- Като принос може да се посочат анализът на: а) характера на защитата по чл.423 ГПК и близостта на това производство с отмяната по чл.303 ГПК (§ 148,т.XVIII.4.); б) спорното понятие „приемане на възражението” по смисъла на чл.423 ГПК и неговите последици (§ 148,т.XIX); в) обжалваемостта на акта на въззивния съд по чл.423 ГПК.
- Научен принос има изследването на въпроса за критикуваната в литературата

защита на длъжника чрез отрицателния УИ по чл.424,ал.1 ГПК и обосноваването във връзка с него тези на авторката (§ 148,т.ХХI).

2.4.3. Условия за допустимост на изпълнителния процес (гл.ХХХIV)

- Убедено трябва да бъде споделено предложението de lege ferenda да се предвиди незабавна изпълняемост на въззивните, а също и на първоинстанционните СР по чл.59 и 56 СК (§ 151,т.I.1.в).
- Принос има в изясняване на обхвата на: а) чл.404, ал.1,т.2 (§151,т.II.5.Б); детайлното изследване на всички регламенти, които уреждат издаване на актове, подлежащи на изпълнение в държава членка без нарочно производство; изведени са и общите характеристики на тези актове (§151,т.II.5.Б,6); б) чл.404, ал.1, т.3 ГПК (§151,т.II.5.В): очертаването на общия им белег – необходимост от предварително производство по екзекватура и специфичният им характер на съставни ИО; съпоставката между съкратената екзекватура, съгласно изследваните регламенти и производството по екзекватура, предвидено в КМЧП за ИО, издадени в държава нечленка на ЕС.
- Научна новост е тезата, че не е задължително ИЛ да има осъдителен диспозитив (например при ИЛ въз основа на КР), тъй като ИЛ е процесуална ценна книга, удостоверяваща и материализираща правото на принудително изпълнение (§152,т.III.3).

2.4.4. Субекти на изпълнителния процес (гл.ХХХV)

- Принос има в: а) задълбочения анализ на статута и правомощията на частния съдебен изпълнител (ЧСИ) като частно лице, на което държавата е възложила публична правозащитна функция по принудителното изпълнение на граждански права (§153,т.I.2); б) очертаването на правото на принудително изпълнение (ППИ) като публично процесуално право и когато е насочено към ЧСИ, на което съответства задължението на ЧСИ да спазва процесуалните правила, които важат и за държавния (§148). За първи път при липсата на изрична норма се обосновава становището за разпростирането на субективните предели на ИЛ и спрямо заместващия и встъпващия в удостовереното в него задължение нов длъжник (§154.т.III.2). Заслужава внимание предложението de lege ferenda за създаване на изричен текст в този смисъл.

2.4.5. Имуществото на длъжника като обект на изпълнение (гл.ХХХVII)

- За първи път в теорията се анализират важни практически въпроси по повод несеквестрируемостта по чл.446 ГПК при плащане по банков път на посочените в чл.446 ГПК вземания за труд, пенсия, стипендии и издръжка (§159.т.II.6) и се обосновава несеквестрируемост на тези внесени по банкова сметка суми в размерите по чл.446 ГПК.
- Научна новост е анализът на: а) допустимостта на възбраната върху несеквестрируем недвижим имот и запора върху несеквестрируема непотребима движима вещ (§158.т.VI.1), приложимостта на чл.393 ГПК и в изпълнителното производство; б) недопустимостта СИ да продава възбранения имот, съответно запорираната вещ, ако длъжникът не се е разпоредил с тях; в) запазването на така наложените възбрана и запор докато не се удовлетвори

взискателят чрез изпълнение върху други имуществени права на длъжника.

2.4.6. Изпълнение върху движими вещи (гл.XXXLX)

- Заслуга на авторката е задълбоченият анализ на новия изпълнителен способ за изпълнение върху движими вещи – търг с явно наддаване (§ 165.т.III). От значение са изводите относно процесуалната възможност за реализиране отговорността на търговеца, приел за продажба запорираната вещ, когато продаде вещта на по-ниска от определената цена или я предаде на купувача преди плащането на цената, като СИ събира продажната цена от продавача (чл.479,изр.II ГПК) (§165,т.II.6).

2.4.7. Изпълнение върху недвижими вещи (гл.XL)

- Практическо значение има изводът, че възлагателното постановление подлежи на обжалване и когато имотът е възложен на невнесло цената лице (§168.т.V.1.). Нова в литературата е тезата, че когато принудителното изпълнение е насочено върху вещи СИО, възможностите на съпруга-недлъжник в ИП, предвидени в ГПК, показват, че той има качеството на специфична страна със самостоятелни права в този процес, а не е трето лице по чл.435, ал.4 ГПК (§ 170.т.III.1 и т.III.2a).

2.4.8. Запор и изпълнение върху ценни книжа и дял на длъжника от търговско дружество (гл.XLII)

- За първи път в науката се поставя въпросът за принудително изпълнение върху финансови инструменти, които не са ценни книжа (чл.3,т.2 ЗПФИ) и de lege ferenda се обосновава тезата да се предвиди принудително изпълнение върху тях (§ 174); прави се подробен анализ на чл.517, ал.4 ГПК, с който новият ГПК уреди изпълнението върху всички дялове на длъжника в търг.дружество (§175т.V).

2.4.9. Изпълнение на притезания за предаване на вещи (гл.XLIV)

- Новост е изследването на дисбаланса между текстовете на чл.226,ал.3 ГПК (относно разпространение на СПН спрямо приобретателя) и чл.523 ГПК (относно разпространение на изпълнителната сила спрямо приобретателя) и чл.114 ЗС (относно вписване на исковата молба) и поставените проблеми във връзка с гарантиране на сигурността в гражданския оборот (§180.т.III, §189.т.I.2). Заслужават внимание обоснованите предложения de lege ferenda за: а) съгласуването на чл.523 с чл.226, ал.3; б) отмяната на чл.114,ал.2 ЗС и промяна на режима на вписванията, като се даде възможност за вписване на исковата молба по искане на ищеца, веднага щом е подал исковата молба в съда и е получил нейния входящ номер.

2.4.10. Изпълнения на притезания за действия и бездействия (гл.XLV)

- Заслуга има в изследването на принудителното изпълнение на задължение за предаване на дете (§ 184). Изяснена е легитимацията на взискателя и длъжника. Трябва да бъде споделено разбирането, че детето не е длъжник в принудителното изпълнение, нито е обект на това изпълнение и е необходимо да се съблюдават правата на детето и да не се нарушава Закона за закрила на детето.

2.4.11. Защита при липса на материалноправните предпоставки на изпълнителния процес (гл.XLVII)

- Налице е цялостно задълбочено изследване на проблемите при съществено различната регламентация в новия ГПК. (§187). Заслужават внимание: а) анализът

на концепцията в чл.439,ал.1 и 2 – защита чрез иск въз основа на факти, настъпили след приключване на съдебното дирене; б) изводите (§187,т.І,ІІ), че това ограничение не важи когато ИО е: аа) неприсъствено решение (чл.238) поради специалното правило на чл.240,ал.2, а при нововъзникнали факти се прилага чл.124,ал.1; бб) СР при признание на иска, тъй като отрицателният установителен иск(УИ) може да се предяви въз основа на възникнали след признанието на иска факти; в) искът по чл.439 е недопустим, когато ИО е: аа) невлязло в сила осъдително въззивно СР, тъй като исковият процес е висящ (чл.126,ал.1) и защитата на длъжника чрез оспорване на вземането може да стане по пътя на касационното обжалване, където не могат да се твърдят нови факти; бб) невлязло в сила СР на първоинстанционен съд, по което е допуснато предварително принудително изпълнение (чл.242 и чл.404,т.1), тъй като процесът е висящ, поради което предявяването на нов иск е недопустимо (чл.126), и оспорването може да стане чрез обжалване на първоинстанционното СР пред въззивния съд; вв) ЗНИ по чл.418 във вр. с чл.417, в срока по чл.414 този иск е недопустим поради липса на правен интерес от неговото предявяване, а ако срокът по чл.414 е пропуснат, длъжникът може да се защити със специалния отрицателен УИ по чл.424 въз основа на новооткрити факти и доказателства, съотв. с отрицателен УИ по чл.124,ал.1 въз основа на нововъзникналите факти.

2.4.12. Защита чрез обжалване действията на СИ (гл.XLVIII).

- Заслуга има авторката с анализа на понятието „насочване на изпълнението” с оглед на предвидената в чл.435,ал.2 ГПК възможност за обжалване и изясняването на вложената в него воля на законодателя (§ 191,т.ІІ.2.б).
- Значим е анализът на защитата при публичната продан на недвижим имот във вр. с идеята, вложена в новия ГПК, коренно различаваща се от тази по отменения ГПК, относно обжалваемостта на действията и бездействията на СИ (§ 191,т.ІІ).
- Следва да бъде споделено предложението de lege ferenda за необходимостта от по-добра съгласуваност на чл.435, ал.4 ГПК с 453,т.1 ГПК и чл.483 ГПК във вр. и с чл.452, ал.2 ГПК чрез предвиждането на възможността за жалба на трето лице, чийто придобивен акт е вписан в Службата по вписванията преди вписването на възбраната (§192,т.І).

2.4.13. Защита чрез имуществената отговорност за вреди (гл.XLIX)

- Научен принос има в тезите, че: а) поради спецификата на имуществената отговорност по чл. 441 като заместител на обжалваемостта при процесуална незаконосъобразност, именно в исковия процес по чл. 441 ще се проверява процесуалната законосъобразност на действията и бездействията на СИ, които не подлежат на обжалване, тази проверка може да стане само в исковия процес по чл.441 (§ 193,т.ІІІ) на равнище преюдициалност; б) когато действието, съотв. отказът подлежат на обжалване, решението на ОС има СПН по разрешения с него процесуален въпрос за процесуалната законосъобразност на действието, съответно бездействието на СИ и по арг. на чл.297 и чл.17,ал.2, трябва да се зачете от съда, който разглежда иска по чл.441 (§ 193,т.ІІІ).
- Принос са и анализът и изводите относно спецификата в легитимацията на страните, както и разликата в страните в изпълнителния процес, в процеса по

обжалването на действията и бездействията на СИ и в исковия процес по чл.441 ГПК (§ 193,т.ІІ).

2.5. Обезпечителен процес (гл.V)

- За първи път в литературата след изменението на чл.396, ал.2 ГПК (ДВ,бр.100/1010 г.) се прави анализ на уредбата на обжалването на определенията, постановени в обезпечителния процес (§195.ІІ.6.г) и на отражението на това изменение върху действието на ТР №1 от 21.07.2010 г. на ОСГКТК на ВКС.
- За първи път се обосновава и тезата, че изискването по чл.390, ал.4, изр. ІІ ГПК) (§ 195,т.ІІІ.3) важи само за бъдещ отрицателен УИ на длъжника за оспорване на вземането, но не важи при обезпечение на бъдещ иск от ТЛ по чл.440 ГПК, защото ТЛ, засегнато от принудителното изпълнение, не е обвързано нито от СПН на ИО, нито от неговата ИС.
- Убедително е защитено разбирането, че при съвременната правна регламентация на връзката между момента на вписването на ИМ и произнасянето на съда по допустимостта на иска, ищецът има правен интерес от налагане на възбраната преди вписването на ИМ, но не и след това (§ 197,т.ІІІ.)
- Научна новост е тезата, че когато в обезпечителния процес съдът е допуснал обезпечение и в обезпечителната заповед е определил обезпечителна мярка върху несеквестрируеми имуществени права, следва да се обжалват актовете на съда, а не действията на СИ, нито тези на съдията по вписванията, тъй като СИ и съдията по вписванията са подчинени на обезпечителната заповед на съда (§ 199,т.І).
- Принос е изводът, че ТЛ, засегнато от определената от съда обезпечителна мярка, може да се защити чрез обжалване на акта на съда, защото препращането в чл.401,изр.ІІ ГПК към чл.435,ал.4 ГПК е за да определят условията, при които ТЛ, засегнато от обезпечителната мярка може да обжалва, а не чий акт то може да обжалва, а СИ и съдията по вписванията са подчинени на акта на съда (§ 199,т.ІІ).

3. Регл. 1896/2006 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за създаване на процедура за европейска заповед за плащане.,Сб. в памет на проф., д-р Ж., Сталев”,изд.,„Сиела”,С.,2009,с.573-68.

Това е първото обстойно студийно изследване на Регл.1896/2006 в нашата литература във вр. и с много оспорваната у нас част VII, гл. 58 ГПК, както и първия позитивен неин анализ, което съдържа и други приносни моменти, освен посочените по-горе (т.ІІ 2.5).

4. Проблеми на защитата на ответника срещу иска и новия ГПК, публ. в „В. Попова, „Избрани съчинения”,т.ІІІ, изд.,„Сиела”,С.,2010,с.9-54.

- Значение за подобряване на законодателството има изследването (при коректно отчитане на становищата на другите автори, посочени от авторката) на съотношението и противоречието между чл.133 ГПК и чл.146, ал.1 и ал.2 ГПК (т.VІи,VІк,VІл,VІм,VІн) в редакцията на чл.146 ГПК към момента на публикуването на студията. Аргументираното в студията изменение на чл.146,ал.3 ГПК вече е факт (ДВ,бр.100/2010 г.), което се сочи в практиката като едно от най-сполучливите в новия ГПК.

- За първи път с оглед на преклузиите в новия ГПК е анализирана правната възможност на ответника да поиска отсрочване или разсрочване изпълнението на СР, което не е посочено в чл.131,ал.1,т.3 и чл.133 ГПК (т.VII).

5. Подведомственост и спор за подведомственост при действието на новия ГПК и АПК, публ. в: „В. Попова, Избрани съчинения”, т.III,С., 2010,с.78-101.

- Научен принос има в: а) изследването на подведомствеността на гражданските дела, като разпределение на тези дела между общите и административните съдилища (т.I, т.II и т.V), спецификата на подведомствеността на административните съдилища по специалните гражданскоправни спорове, детайлно изследвани в статията; б) изводите, че различната подведомственост води до различен процесуален ред за разглеждането на тези граждански дела (чл.300 АПК), както и до липсата на основания по чл.280,ал.1 ГПК за допускане на касационно обжалване.

6. Видове иски и новия ГПК, публ. в: „В. Попова, Избрани съчинения”, т.III, С., 2010, с. 137-166; електр правно издание „Сиела. Норми

- Принос с практическа значимост е изследването на съвременната широка палитра на УИ в българското право (т.II и III) и разбирането, че УИ не е субсидиарен, а е иск, съответстващ на нуждата от искова защита.

- Следва да се подкрепи тезата, че чл.240,ал.2 ГПК и чл.424 ГПК са специални по отношение на чл.439,ал.2 ГПК и чл.124,ал.1 ГПК и уреждат специални случаи на изрично предвидени в закона отрицателни УИ (т.III); обосноваването корективно тълкуване на чл.439,ал.2 ГПК във вр. с чл.439,ал.1 ГПК и чл.124,ал.1 ГПК в хипотезите (т.III), когато спорът е решен с неписъствено СР, СР по чл.237 ГПК при признание на иска; както и когато е проведено заповедно производство и е постановена заповед за изпълнение.

- За първи път се прави анализ на отрицателния УИ по чл.464 ГПК на конкуриращия възискател при новите ИО: заповедта за изпълнение, неписъственото СР и СР при признание на иска и се обоснова корективно тълкуване на употребения в чл.464 ГПК израз „приключване на съдебното дирене.

7. Някои въпроси по обжалването на определенията (публ. на 05.11.2010 г. в електронно правно издание „Сиела. Норми”

- Добре е аргументирано изясняването на действителната воля на законодателя, изразена в чл.274,ал.3,т.2 ГПК за допустимост на касационното обжалване при условията на чл.280,ал.1 ГПК на определенията по всички самостоятелни производства, с които определения се дава разрешение по същество по тези производства, вт.ч. и когато те са функционално свързани с исковия и/или изпълнителния процес (т.I,б.Б).

III. Научните трудове на доц., д-р В. Попова, представени за участие в конкурса, съдържат и редица други приноси, подробно описани в справката за приносите, която тя коректно е съставила, и които отговарят на реалните приноси в тези й публикации.

Те се характеризират със задълбочено изследване на поставените теми. Тезите й са добре аргументирани, вярно са отразени чуждите мнения, а

полемика с неприемливите за нея е коректна. Детайлно е изследвана и съдебната практика. Добре обосновани са редица предложения de lege ferenda, които в голямата си част заслужават да бъдат споделени и да привлекат вниманието на законодателя. Впрочем някои от тях, както посочих в настоящата рецензия, вече са реализирани от законодателя.

IV. Към трудовете на доц. В. Попова могат да се направят някои критични бележки. Според мен, от допълнително обосноваване се нуждаят например, тезите на авторката, че: а) производството за допускане на КЖ съобразно изискванията на чл.280, ал.1 ГПК освен селектиращ характер има и белезите на специфична правораздавателна дейност по допускането на КЖ до разглеждане по същество (вж. статията ѝ „Касационното обжалване и новия ГПК”, т.IV); б) решението на състав на ВКС по чл.291 ГПК не обвързва останалите състави на ВКС, както и че противоречива практика на ВКС по смисъла на чл.280, ал.1, т.2 ГПК е налице, когато има две решения на състави на ВКС, постановени по чл.291 ГПК, което пък е основание и за прилагането на чл.292 ГПК за спиране на делото от третия състав и инициране на процедурата за постановяване на ТР на ОСГК. Също така, понякога се наблюдава прекомерна обстоятелственост на изложението.

V. Доц. В. Попова е високо квалифициран университетски преподавател. Тя преподава в СУ „Св. Кл. Охридски” от 1986 г. От 2006 г. е доцент по граждански процес (гражданско изпълнително производство). Тя изготви програмата и изнася курса от лекции по тази дисциплина. Лекциите ѝ са на високо професионално ниво. Тя е научен консултант и на докторанти и специализанти по граждански процес. В. Попова участва като лектор и в семинари за обучение и квалификация на практикуващи юристи в областта на несъстоятелността, гражданския процес и изпълнителното производство.

VI. В заключение смятам, че доц. д-р Валентина Попова е изключително компетентен и задълбочен научен изследовател и високо квалифициран преподавател с безспорен творчески и педагогически потенциал, отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „Професор”, предвидени в чл. 29, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, поради което убедено препоръчвам на уважаемите колеги, членове на научното жури, да присъдят на доц., д-р Валентина Методиева Попова академичната длъжност Професор по граждански процес в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски” (право 3.6).

23.02.2012г.
София

Проф. д-р А.Мингова:.....

